

Nr 11.

Ankom till riksdagens kansli den 7 mars 1916 kl. 3 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande, i anledning av väckt motion om ändrad lydelse av 21 § i förordningen om kyrkostämma samt kyrko- och skolråd.

Närvarande: herrar Edén, Clason, Hellberg*, Bellinder, Mannheimer, Kjellén, Stadener*, von Mentzer, von Bahr, greve Alexander Hamilton, Klefbeck, Larsson i Västerås, Magnusson i Tumhult, Räf, Ericsson i Vallsta, Hallén, Kropp, Sterne, Andersson i Höckerum och Gustafsson* i Brånsta.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

I en inom andra kammaren väckt, till konstitutionsutskottet hänvisad motion, nr 135, av herrar *Lundgren* och *Molin* i Dombäcksmark hemställes, »att riksdagen för sin del må besluta, att § 21 av Kungl. Maj:ts nådiga förordning om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd må erhålla följande förändrade lydelse:

§ 21. I varje kyrkoförsamling skall finnas ett kyrkoråd och ett skolråd. Inom samma pastorat eller stad må dock flera församlingar kunna om gemensamt kyrkoråd eller skolråd sig förena. Där kyrkostämma så finner lämpligt — — — — — o. s. v.»

Beträffande de skäl, motionärerna åberopat till stöd för sin hemställan, hänvisar utskottet till motionen.

Enligt förordningen om kyrkostämma samt kyrko- och skolråd, § 21, skall inom varje kyrkoförsamling finnas ett kyrkoråd och ett skolråd.

*Utskottets
yttrande.*

Lagen medgiver dock, dels att flera församlingar inom samma pastorat eller stad kunna förena sig om gemensamt kyrkoråd eller gemensamt skolråd, dels även att kyrkoråd och skolråd må, där så lämpligen sig göra låter, kunna förenas till ett gemensamt kyrko- och skolråd. Det är möjligheten av en dylik sammanslagning av kyrkoråd och skolråd till ett gemensamt kyrko- och skolråd, som motionärerna önska avskaffa.

Ursprungligen har denna enligt nu gällande lag medgivna kombination icke varit upptagen i lagstiftningen. Vår första folkskolestadga, från 1842, föreskrev, att i varje skoldistrikt skulle finnas en skolstyrelse, bestående av kyrkoherden samt några av församlingen valda, inom skoldistriktet boende ledamöter. Skolstyrelsen hade överinseende över folkskoleväsendet inom distriktet. Därjämte ålåg det prästerskapet att utöva uppsikt över undervisningen, i synnerhet religionsundervisningen. Kyrkorådet åter utgjordes av kyrkoherden jämte kyrkovärdarna samt ett antal valda ledamöter och hade, såväl enligt 1817 års förordning angående socknestämmor och kyrkoråd som enligt 1843 års förordning om kyrkoråd, företrädesvis till uppgift att handhava kyrkodisciplinen samt vad till religionens och sedernas vård hörer. Bland dess åligganden nämndes i 1843 års förordning också behandlingen av frågor rörande vårdslösad barnauppfostran, varmed dock, vad skolväsendet angår, endast torde ha åsyftats en även i folkskolestadgan omtalad befogenhet för kyrkorådet att utdela varning till föräldrar, som tredskades i avseende å sina barns skolgång.

Den kommitté, som 1859 avlämnade betänkande med förslag till nya kommunallagar, ville helt och hållet sammanslå kyrkoråd och skolstyrelse till ett gemensamt kyrko- och skolråd, avsett att vara ett allmänt verkställande organ för kyrkostämman, samtidigt som det skulle i sig upptaga det forna kyrkorådets och den forna skolstyrelsens funktioner. Vid 1859—1860 års riksdag blev också kommitténs förslag i denna del tillstyrkt av tre stånd, varemot borgarståndet efter en livlig debatt påyrkade ett stadgande av innehåll, att kyrkoråd och skolråd skulle utgöra skilda institutioner, därest ej kyrkostämman annorledes beslutade. Vid kyrkostämmoförordningens utfärdande följde Kungl. Maj:t borgarståndets mening, och förordningens § 21 fick i denna del den avfattning, som den sedan alltjämt bibehållit. Under den följande tiden hava dock ett par gånger yrkanden framställts om upphävande av den i lagen medgivna möjligheten för kyrkostämma att sammanslå kyrkoråd och skolråd. I en motion i andra kammaren vid 1867 års riksdag hemställde P. A. Siljeström bl. a., att folkskolans angelägenheter måtte överflyttas på kommunalstämmorna och att skolrådet, som borde vara skilt från kyrkorådet, finge självt välja

sin ordförande. I denna del tillstyrktes motionen av ett tillfälligt utskott, men avslogs av kammaren. En av herr J. Larsson vid 1904 års riksdag inom andra kammaren väckt motion om upphävande av kyrkostämmas befattning med folkskoleväsendet kan också anses i sig innefatta det i förevarande motion upptagna yrkandet. Även herr Larssons motion blev emellertid av kammaren avslagen.

De skäl, motionärerna nu åberopat till stöd för sitt förslag, äro huvudsakligen två: dels vore det enligt motionärenas mening olämpligt att förena två institutioner med så olika arbetsuppgifter som kyrkoråd och skolråd till en enda, vid vars tillsättande behörig hänsyn icke alltid kunde tagas till båda de huvuduppgifter, som åligga det förenade kyrko- och skolrådet; dels vore det icke välbetänkt att bibehålla ett lagstadgande, som gör det omöjligt för dissenters att få säte och stämma i ett skolråd. Vad beträffar det först omnämnda skälet, förlorar det, enligt utskottets uppfattning, väsentligen sin betydelse redan av den grund, att det står kyrkostämman fritt att, närhelst den önskar, upphäva den ifrågavarande kombinationen. Vad åter angår dissenters' utestängande från gemensamt kyrko- och skolråd är att märka, att detta endast gäller dissenters enligt lagens mening, d. v. s. främmande trosbekännare samt dem som formligen anmält sitt utträde ur statskyrkan, men däremot icke dem, som inom statskyrkans ram tillhöra en s. k. friförsamling. Åt stadgandet i § 23, att kyrkorådsledamot skall vara känd »för gudsfruktan och nit», kan alltså ej givas den tydning i motsatt riktning, som motionärerna synas inlägga i detsamma. I detta avseende är praxis numera fullt stadgad.

Den av motionärerna föreslagna förändringen är sålunda, enligt utskottets mening, icke stödd på verkliga skäl. Då den å andra sidan skulle betaga församlingarna en valfrihet, som de nu äga, och varav de, enligt vad motionärerna själva påpekat, i mycket stor utsträckning begagnat sig, finner utskottet icke anledning att förorda motionen.

På grund av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att ifrågavarande motion ej må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 7 mars 1916.

På utskottets vägnar:

NILS EDÉN.
